

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez posiljanja na dom
za vse leto 8 g. — k.
" pol leta 4 " — "
" četr " 2 " 20 "
Po pošti:
za vse leto 10 g. — k.
" pol leta 5 " — "
" četr " 2 " 60 "

SLOVENSKI NAROD.

Vredništvo in opravništvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo

Zarad visocih praznikov izide prihodnji list „Slov. Naroda“ v četrtek 13. aprila.

Pad Francoske in Slaveni.

II.

K podkovanim besedam, ktere so se zadnjih deset dogodkov z našimi vrlimi tržaškimi okoličani, dogodkov, let po Evropi razlegale, je tudi naš „preslavni“ grof kteri so vsi iz ene in iste tendencije izvirali. Začela je Beust eno dodal, kteri se ne dade notranje resnice od-tudi od taistih dob ogromna večina avstrijských nemškých reček, namreč: da ni več Evrope, to se pravi tiste in italijanských časnikov tako predzrno otvoreno pisati, Evrope, v kteri bi smeli mali narodi in male državice da je moral nehote slavenski bralec večkrat na naslov mirno v božjem strahu živeti brez bojazni, da ne bi jih nekega dne tebi nič, meni nič kak velik evropský som bez vsega količaj opravičenega vzroka pogoltnil. In kdo je drugi tega najbolj kriv, da je ta Beustova beseda britka resnica postala, nego genialna državná nespretnost očeta Beusta samega. On, ki je bil največi negovalec in zaštitnik starega nemškega „Bunda“, ga je najbolj pomagal vničiti, on, ki je bil največi sovražnik Bismarkov in zedinjenja Nemčije pod Hohenzollerni, jo je poleg Napoleona najbolj pomagal ustvariti. — Gotovo ne bi bil Napoleonov vpliv nikdar Beusta iz Saksonske v Avstrijo preselil, ako se ne bi bil junak Sedanski poprej do dobrega ž njim pogovoril, kako bota v Španoviji enkrat pri prvi priliki na Prusa padla in mu do dobrega pokazala, po čim je brezova mast. Le to je edini ključ, s katerim se da zagonetka rešiti, da je sicer tako premišljeno postopajoči Napoleon s tako brezkrajno in nečuveno lahkomišljenostjo to vojsko s trte izvil, da je sicer mirni „Journal des debats“ reklo, da se ni mogoče Francozu ludovati ali jeziti nad Napoleonom, da je to vojsko napovedal, ampak da mora kar celi narod osupnen ostati pred to nepopisno duševno slepoto in bedastočo, kteri para še dozdaj svetni videl. — Pripoveduje se, da si je ranjki pruski poslanec v Parizu grof Goltz veselja roki mel, ko je prvo novico čul, da je grof Beust poklican Avstrijo zdraviti in „korigirati“, smehlja se rekoč: Beust je srečno po svoji nespretnosti nemški „Bund“ vničil, samostalnost Šlesvig-Holsteina pokopal, Saksonoško ruiniral in bodo se mu tudi gotovo posrečilo, da Avstrijo na kant spravi. Grof Goltz je še pred vojsko v Parizu umrl, ali kakor se vidi, bil je v svojih besedah za Beustovo diplomatično delovanje prava Kasandra. Da, res je, ka Evrope ni več v tem smislu, kakor smo jo poprej omenili, ker glavni faktor take Evrope je bila ravno jak a Francoska. — Francoska ravno je bila ne iz ljubezni ali iz simpatij zaštitnica malih narodov, ampak iz gole lastne koristi.

Mi avstrijski Slaveni posebno pa Čehi in Slovenci imamo dva poglavita sovražnika, ktera sta postala naši eksistencijski in našemu bitju od 1866. leta počeni smrtno nevarna, to sta na severu Nemec, na jugu Italijan; nevarna posebno zato, ker imata v sami Avstriji od Adrije do Krkonoš skoraj vso inteligencijo obh sorodnih narodnosti za svojo prijateljico in verno podpirateljico vseh Avstrijo vničajočih in Slavene žeročih namer. Po Sadovski bitki so se prvkrat začeli razlagati glasovi po zbornicah v Pragi, v Gradcu in celo v beli Ljubljani, da bodo avstrijski Nemci postali pruski „Schmerzenskinder“, da nečejo več Avstriji ostati, ako ne bodo tu gospodovali, da se bo velika Nemčija do Adrije raztegnila, o svinčenih podplatih i. t. d. — Ravno tako so začeli Italijani, akoravno pri Custozi preko Majna ali italijanske nenasitnosti proti Avstriji.

in pri Lissi tako slavno tepeni, v Gorici, v Istriji, v Dalmaciji, posebno pa v Trstu za italijansko Adrijo in za zedinjeno Italijo do Julskih planin ne samo z besedami in vpitjem rogoviliti, temuč z veliko eneržijo delati. Spominjam tu le na društvo „Progresso“ v Trstu, ki ima zdaj osodo celega mesta v roki in izdaje tako rekoč parolo za vse italijanske Primorce; nam ni treba ponavljati še vsem živo v spominu živečih

ali proti Rimu, postane v prvem trenotji za Francosko „casus belli.“ Tako je stala Francoska po Sadovski bitki zmerom z ostropozornim očesom „sur le qui-vive“ — po domače, na straži proti vsaki nevarnosti, ktera bi bila utegnila nam malim ribam in ribicam žugati od obeh najbolj pozrešnih somov v Evropi. — In kolikor časa je Francoska na tej po vsej Evropi opravičeni straži stala, bila je nam zapadnim in južnim Slavenom v Avstriji eksistencija, še enkrat poudarjamo, drugega nič, nego eksistencija — ali po domače govor — golo življenje brez vseh dobrov osigurano. — Ali to je že neizmerno mnogo, da smo bili o pitanji svojega života brez skrbi; čilost, jakost in postojanost avstrijskega Slavenstva nam je bila porok, da si bomo počasi le vendar, ako še v tacih žalostnih okolščinah naprej pomagali. Tudi bi se bil Prus in še bolj Italijan gotovo varoval se iz same pozrešnosti le za en korak dalje premakniti, kajti vsa Evropa bi bila soglasno rekla, da bi bilo v takem slučaju francosko napovedanje vojske popolnoma opravičeno. In to je že neizmerno veliko vredno za vsakega borilca, kdor ima zavoljo svojega postopanja že s početka vojske simpatije vsega sveta za se.

Govorili bomo prihodnjič o turških Slavenih in o držanji Busije v zadnji veliki vojski.

Dr. V. Zarnik.

Nekaj važnejih določeb vojne postave.

(Iz Pravnika.)
(Konec.)

Začasna oprostitev od stavne dolžnosti velja samo za eno leto, mora se tedaj do spoljnjenega 22. leta vsako leto ponoviti, sicer bi se moral stavi podvrženi postaviti pred stavno komisijo.

Vsi začasno oproščeni tretjega starostnega razreda se vzamejo konec leta v nadomestno reservo ali deželno brambo, kakor jih vrsta zadene, v razvid (Evidenz), ko so pa tako v nadomestivno reservo vpisani dopolnili 30. leto, stopijo še dve leti v razvid deželne brambe. Ves čas do spoljnjenega 32. leta so tedaj zavezani, vsako leto ob odločenem obroku zopet dokazati, da še obstojje tiste razmere, ki so oprostitev od vojaške službe naklonile, sicer stopijo v stan in dolžnost nadomestne reserve; če pa spadajo pod deželno brambo, morajo se pa stati pred stavno komisijo, kadar se prvič snide pri okrajnem glavarstvu, in ako so potrjeni, spolnovati dolžnosti deželnega brambovca do 32. leta svoje starosti. —

Druga važna določba vojne postave, ki polajšuje vojno dolžnost, je še ta, da o b č a s u m i r u nekterim v vojaštvu potrjenim, zarad svojega poklica (kandidatom duhovskega stanu pa tudi ob vojski) dejansko služiti ni treba. Odpuščenje od dejanske vojaške službe (Enthebung von der Presenzdienstpflicht) dovoli stavna komisija na prošnjo zadevajočega koj po tem, ko je bil k vojakom potrjen in velja le, dokler on v istih razmerah ostane. —

Naj tukaj omenim le km eč k e g a stanu. Pogoji pod katerimi zadobe posestniki kmetij odpuščenje od vojaške službene dolžnosti, so pa ti-le: a) da zemljiščno posestvo spada v razred kmetij; b) da kmetija more samostojno rediti rodovino peterih osob, pa da ne presegajo štirikrat toliko užitka; c) da je stavi podvrženi lastnik kmetije; d) da je kmetijo dobil po dedovanji; in e), da na kmetiji navadno stanuje in gospodarstvo sam oskrbuje, to je, da se dela sam vdeležuje.

Kakor je Beust lanskega leta mislil, da bodo Prusi gotovo tepeni, ali pa če to ne, saj v taki boj s Francozi zapleteni, da se bota obadva borilca v tej velikanski borbi drug drugačia kakor leva v znani basni do repov pojedla, in da bo on pri tem s svojo nedosegljivo diplomatično modrostjo žel; računal je Napoleon 66. leta ravno tako, da bode Avstrija zmanjšana iz boja šla, ali da bota obadva tekmeča tako spehana, da bode on pri tej priliki brez vsega natezanja in brez vseh stroškov rentske provincije Francoski vtelovil. Pa obadva hoteča — biti lisjaka, sta ostala neusmiljeno prevarena bedaka. Zavoljo tega se je po Sadovski bitki, po ustrojenji severno-nemškega „Bunda“ poprek po celi Francoski poprej omenjeno mrmranci v jako glasno godrnjanje spremenilo, kar en glas brez vsega ugovora se je začul, da je bila Napoleonova politika dozdaj napačna, za Francosko naravnost pogubonosna, da je on pustil ali sam celo pomagal vstvarjati dve novi velevlasti na iztočni meji, kteri se hočete le še dalje in dalje širiti. —

Vsled te obče nevolje po celem Francoskem je sprevidel Napoleon na zadnje sam, da ni v svojih političnih računih nezmotljiv in da je bila njegova politika od 59. leta sem kriva in Franciji z nevarnostjo preteča. Torej je po 66. letu nastala pri Napoleonu stršna reakcija proti prejšnjemu sistemu njegove politike. Za geslo si je zapisal, da vsak korak pruske pozrešnosti preko Majna ali italijanske nenasitnosti proti Avstriji sam oskrbuje, to je, da se dela sam vdeležuje.

Oznanila:
Za navadno tristopno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat
5 " " " 2krat,
4 " " " 3krat.
večje pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je platičati kolek (štampelj)
za 80 kr.

Tako odpuščeni vojaki stojne armade, vojnega pomorstva in deželne brambe naj se za čas, ki je kmetijstvu najmanj za škodo, osem tednov po vojaško vadijo, po tem pa domu pusté in dokler je mir, samo še na občasne vaje v orožji kličejo. Vsako leto pa morajo, dokler so v liniji službeni dolžnosti, tedaj prve tri leta, dokler ne prestopijo v reserto, ob času redne stave dokazati obstanek prejšnjih razmer, sicer dovoljena olajšava mine, in zadevajoči bi morali nastopiti dejansko vojaško službo. Ko so pa prestopili v reserto ali deželno brambo, morajo te okolštine tudi zanaprej vsako leto dokazati, ako nečejo priti pod splošne predpise, posebno zarad vaj v orožji.

Tudi med vojaško službo zadobi vojak odpuščenje od dejanske službene dolžnosti, ako pride po podedovanji v posest gori imenovane kmetije. Prošnja s potrebnimi dokladami se predloži okrajnemu glavarstvu, in ono jo s svojimi nasveti pošlje v razsodbo naprej dotičnem krdu.

Kadar je vojak postal edina podpora pomoči potrebnih roditeljev, dedov, ali bratov in sester, ima se na prošnjo pomoči potrebnih svojcev ali njih pooblaščencev spustiti iz vojaške službe (Entlassung.) Prošnja se mora podati pri okrajni gospodski in utrditi z dokazi, kakor so pri oprostitvi potrebni, samo spričalo mora biti podpisano od dveh občinskih udov, katerih v službeni dolžnosti bivajoča sinova ne tirjata niti odpustenja iz dejanske službene dolžnosti. Župan pa mora potrditi, pri katerih vojakih da sinova služita.

Nezmožnost v ozir jemajočih možkih svojcev se dokazuje z uradskim spričevalom, ktereča napravi stavna komisija, kdor hoče to spričevalo dobiti, naj se oglesi pri okrajnem glavarstvu, da se predstavi potovajoči stavni komisiji, ali pa stalni stavni komisiji v Ljubljani.

Opombe vredna je še določba, da se mladenči ne smejo ženiti, dokler niso spolnili 22. leta svoje starosti. Prej se smejo ženiti le takrat, če je stavna komisija izrekla, da so za zmiraj nezmožni za vojaško službo, ali pa če so bili v tretji letni vrsti oproščeni od vojne dolžnosti. Razen tega pa smo takim ženitev dovoliti pri posebno ozira vrednih okolnostih le ministerstvo za deželno bran in na to pooblaščena deželna vlada. Vendar pa ženitev ne odveže nikdar od dolžnosti za vojaško službo.

Kdor je dolžen priti pred stavno komisijo, pa brez dovoljnega izgovora ne pride, šteje se beguna in se iz uradne dolžnosti stavi k vojakom, dokler ni še 36. leta svoje starosti prestopil. Če se je sam oglasil pa vendar begunstva ne more opravičiti, mora, ako je potrjen, eno leto, ako pa ni sam dobrovoljno prišel, dve leti dalje v liniji služiti, kot bi moral sicer; ako pa ne bo potrjen, zapade v kazeno do 150 gl., in če nima s čim plačati kazni, naj bo zaprt do meseca dni. Beguni, ki so starost 36 let prestopili kaznujejo se z globo do 1000 gl. oziroma s zaporom do 6 mesecev,

— sokrivci begunstva pa z globo do 500 gl., pri posebno obtežjujočih okolnostih do 1000 gl., oziroma s zaporom od 3 in 6 mesecev.

Vsek pod vojno dolžnostjo stojec človek, kteri se je nalašč poškodoval zato, da bi ne bil vojak, mora, ako je še za kako rabo pri armadi, dve leti dalje služiti v liniji, kot bi moral sicer. Taki in pa beguni nimajo pravice do začasne oprostitve.

Dopustniki (urlavberji) dokler so na dopustu, rezervisti in deželni brambovi pa, ako niso v dejanski službi, stojec pod civilno oblastjo in se smejo brez dovoljenja od vojaške strani oženiti, ako so stareji od 22 let. Mlajši pa morajo imeti dovoljenje, če služijo pri stojni armadi od vojaške gospodske, če pa služijo pri deželni brambi, ali pa če so vvrsteni v namestno reserto, od deželne vlade.

Drag. Tekavčič.

Dopisi.

Iz Celja. 2. aprila. [Izv. dop.] (Nezaupnica državnemu poslancu c. k. dež. sodnije svetovalcu Francu Tomschitz-u.) Pred početkom državnega zборa meseca februara je imelo društvo tukajšnjih ustavovernežev sejo, pri kleri se je poslanec Tomschitz ponudil, da bo z največim veseljem stavljal interpelacijo zarađ vrednika Zimmerman-a, za kar mu je društvo ustavovernežev že za naprej izreklo zahvalo. Ker pa Tomschitz po poročilu "Tagesposte" te interpelacije v državnem zboru niti podpisati ni hotel, ko se je to od njega zahtevalo, mu je načelnik tukajšnjega društva ustavovernežev, ktero ga je ravno predlagalo za poslanca, pisal in prašal kaj in kako. V včerajšnji seji se je bral dotočen Tomschitz odgovor in ker je ta gospod, da bi na ramah volilcev prišel do službe više deželne sodnije svetovalca i. t. d., prelomil svojo besedo, se z vsemi proti 11 glasom sklenilo, da je državni poslanec France Tomschitz zgubil zaupanje svojih volilcev. Posetniki teh nasprotnih 11 glasov so: 1 Prus, 1 Saksonec, 1 Šlezijanec, 1 kridatar, 1 bivši kridatar, 1 Magjar, 1 Celjan, 1 Korošec, 1 Kranjec, 1 vrvvar in 1 "Kipfelbaron."

Iz Ptuja 6. aprila. [Izv. dop.] Pomozi si sam, pomore ti bog; ta narodna poslovica je sosebno primerna glasno na delo buditi naš zapuščeni in zatirani narod, zapuščen od svojih lastnih potujenih sinov, zatiran od teh in tujev hlepečih po gospodstvu nad nami. Nam ne prepeva prijazna ptica zlatokrila kakor drugim srečnikom, ktero se brez truda in napora ugodno in ponosito sprehabajo v prostorni oblasti vseh naravnih in narodnih pravic, nam je treba, dokler se ne vloči pravičnost v Avstriji, v svojem neugodnem in mršavem položaju zdatno napinati vse sile in žile, da že konči do nečesa priškrta, namreč kar si sami priborimo goljo dlano; res ka stojec na pravnem in pravičnem stalu smeli in morali bi imeti svoj narodni dom, ozi-

roma Slovensko toliko dično in krasno urejeno glede na jezik in narodnost, kakor naši, našo svetinjo čreči, sosedje svoj, toda nemškutarski posmetuhui in nemškutarski uradniki niže in srednje vrste ovirajo nam kljub svojim prisegam naš narodni razvoj, hoteč še nadalje nam šepiti po starem oglastem kopitu šavore, čijih hrapava in robata šev nas čmije, gloje, rane brazdi in stup cedi na umor slovenskega života. Tem sovojnatim in trnatim trdkornikom mora se junaški upreti narod vsem umom in junaško srčnostjo, namreč naši županje, resnično narodni duhovniki, biležniki, odvetniki in vsi drugi korenjaki, ktero so dolžni in umejo uredno pisek voditi v slovenski pisavi, vsi naj pisarjo brez iznimke vsem uredom na Slovenskem in dotednjim višim mestom naški. Duhovništvo kot razumništvo domače ima najprvo nalogu svojemu narodu svetiti obranim zgledom narodne iskrenosti in značajnosti, zanesljiv pot mu kazati, modro in razborito ga voditi, jemu na korist darovati dušne zmožnosti, srčiti in hrbriti ga neprenehoma na narodni ponos in zavednost, dobro mu svetovati, naznanjati mu preteče pogibeli in biti mu desna roka pomočnica. Na pospeh tega kana uredi si vsak umni in omikan duhovnik narodnjak svojo pisarnico tako naški, kakor jo ima napravljeno nemški župnik na Nemškem za Nemce in Nenemce, a madjarski pop za svoje pustinjske bivalce, na ta namen si duhovniki naj naročajo okusno prirejene slovenske tiskanice: Rojstveni in krstni list; poročni list; mrtvaški list; oklicni list itd. pri knjigotiskarji J. Rud. Milici v Ljubljani. Tiskanic za cerkvene račune nismo dobili, toda lehko si je pomoči iz te zadrge, vsaj je vrlj: "Pravnik slovenki", ktero iskreno priporočamo vsakemu uredajočemu duhovniku in neduhovniku, meseca sušča donesel tiskani vzor, po katerem se brez mogočnosti nismo namesti tiskani obrazec. Letos se iznova sestavi zapisnik: "Popis ljudstva", prosimo toraj Radoslava, da nam brže bolje oskrbi dotednjne tiskanice, vsaj menda takega brozgača ne bode najti med našincami, ktero bi popis slovenskega ljudstva sestavljal v nemščini. Opaževal že sem nekekrati radost, ktero javlja Slovenec prijemši v roko slovenski list te ali one bire bodi si od duhovnega ureda ali posvetnega, ker netrudoma si na lehkem sam vse razozla brez ikakše težkoče, temu je tedaj streči vestno in stanovito. Tako smo si dolžni sami v roke segati v nižih plasteh, ter si vzajemno in skupno pomagati; hram se zdna stavi, najrstveje stoji oprt na krepka in trdna ter skalnata tla, odzgoraj ni se ničemur uspešnemu nadejati, vsaj mnogoletna skušnja neukanljivo uči, ka oholi zgornjaki malo marajo in še menje skrbe za nas spodnjake, nego merijo le zvečine na svojo osobno korist kakor samosilni vladarji. Na naša ramena je položeno breme neopešane delavnosti, ktera primora tudi povekše glavače priznavati naše pravične zahteve in tem se dostojno klanjati.

Listek.

Posiljeni tourist.

(Dalje.)

V Tridenti meseca marca.

Trident leži v krasnej Etschnej dolini, ktera izvira v rähiških planinah in po gorskih pritocih tako naraste, da je že tu mogočna reka; večkrat v deževnih, jesenskih časih izstopa in mnogo škode napravlja. Najširša je ta dolina od Laviza do Caliano in v sredi teh trgov je Trident. — Kakor žile se v njo globoke, ozke dolinice vprečno stekajo, med katerimi je najbolje redovitna "Val Logana". Mogočne gore jo obdajajo okrogi: sklad na sklad se kopiči niže in više, sem ter tje se vidi kako grmovje, ki na plitvej prsti životari, kakor more. V podnožji tim vstajajo kakor stopnjice valoviti hribi, ž njimi se vrste prijetni holmi, ki si marsikteri v hladnej Etschi svoje noge izpira. Po holmih so vsejane laške vasi s sivimi, neometanimi hišami in med vasmi kukajo bele vile in snažne pristave. Povsod, kamor tudi oko seže, vidiš z neizmernim trudem izkopalne vinograde, umetno obdelana polja za samo tur-

sico; mejé jih goste vrste murb in temnozelene vrbe, po katerih se ovija bogata trta od vrha do vrha. Ta prizor ti večkrat spreminja kraje v male, svitle gozde. Tukajšna gorska okolica, da si je tako raztrgana in včasi divja, je vendar lepa, originalna in romantična. Severne planine branijo jo pred ostrimi vetrovi, obdajajoči jo hribi združujejo vso južno gorkoto nad njo.

Kako priljubno vabijo te šumljajoči gorski viri, ki so s pridom preko nogradom napeljani, ako hodiš po spečenih tleh, po gričih nad Tridentom; kako dobrodejno pozivljajo ovelo turšico, hlače sok po trticah, ki se šibé pod gostimi grozdi. Po redkih travnikih trava raste, da se kar sliši, gosta in živahna; kosé jo po štirikrat na leto. Pa káko je to južno solnce, tako žarno in vendar je zrak čist in lehek!

Pod nogami začrneli Trident! Pogled na mesto je sicer vesel, vendar ti pa neko otožnost bude, v srcu starosiva zidovja, iz njihovih razpok poganja zeleni brišlin, ki tako strastno objemlje mrzlo nečutno kamnje. Na zahodnej strani vzdiga se vtrjen grič "dos di Trento" in njemu nasproti znameniti grad, ktero kakor Homerov oven nad čedo, po mestu prežita in čujeta. — Hiše so precej lepe, sezidane so visoko, ve-

čidel krite s kamenenimi ploščami; nektere so iz čiste marmelja. Ulice so prostorne, trottoir in tir po njih pa iz dobrega kamenja; velicih trgov ni!

Po predmestjih so kraji ozki, temni in nesnažni; nič boljši kakor v Ljubljani — Rebro in Kurija vas. Med temi je bilo najbolje revno in zapuščeno "borgo St. Martino", kjer je stanoval ves tridentški proletariat, delavci, postopaci in druga sodrga. Na vseh vernih duš dan p. l. postal je predmestje česi viharno noč pepel in razsip; pogorelo je do tal. Človek, ktero Trident ne pozna, rekel bi, da je mesto po ognji eno progo izgubilo raz lica. O dal! Pa gorje! 200 družin je bilo v enej noči brez strehe, brez vsega. Grozna nesreča, neizmerna revščina, povsod jok, stok in obup! Solze revežev se še zdaj niso posušile. —

Javnih poslopij ima Trident mnogo, ktera mu čast dela; posebno se lehko ponaša z lepimi cerkvami. Kako mogočno stoji pred teboj stari dom, sezidan iz samega marmelja, čudna čutila te sprelete, kader te sprejme neizmerni prostor, veličastni mir in tihota vlada povsod, občudovanje budi vse, vse, kar oko vgleda. Z "domom" meri se lehko po lepoti cerkev "St. Maria maggiore", kjer so zborovali ob časi kon-

Kakor se uradniki na Slovenskem na rešeto delijo in meketinijo zbog znanja ali neznanja slovenščine, tako naskorem pokusimo z duhovniki, in sicer tako, da se točno naznani, kdo uradi slovenski in kdo je narodni skazljivec, komu je mar za blagost svojega naroda, in kdo je samič najemnik brez skrbi za svojce, kdo samo troši a ne pridelava, t. j. ne donaša duševnih obresti; ovčje kože razgrnemo, da se pokaže, je li resnično ovca v njih ali pa volk lokavec, volk žeruh, volk pogubež, naj narod pozve, ima li prave pastirje ali pa lagodne najemnike, ktere zavednost narodna v kratkem priškrne umeknoti se. Ako smo narod sposoben in vreden za jakše živobitje, ne sme nikakor več med nami gospodovati tujščina.

Iz Zagreba, 4. aprila. [Izv. dop.] Pod Rauchom je bila razdraženost med našimi političnimi strankami že toliko, da je tudi začenjala že društveno življenje s svojim strupenim zobom razjedati. Ta razdraženost se je precej polegla, od kar je Rauch svoj pašport dobil. Zasluga gledé tega gre pa tudi naši sedanji vladi. Ne, da bi bil vladin apologet, ali to se je mora priznati, da je s svojim do sedaj še precej nepristranim ponasanjem strankarskim strastim želo in strup vzela. Pod Rauchom je bil vsak dan nov škandal, vsak dan nova lumperija na dnevnem redu. Kdor se veseli javnih škandalov, ta najde v Rauchovem vladuhanji dosta in sicer prav pikantne hrane te vrste. Zdaj je vsaj navidezen mir, navidezen red in navidezno poštenje. Nasproti raznim našim strankam se drži naša vlada še zmerom jako rezervirano in zapeto. Magjaroni videvši, da jih vlada neče naravnost podpirati, stisnili so se v zapeček, ter čakajo boljih časov. Malo jih je videti, še manje pa čuti. Brez vladne pomoči so Magjaroni ničle. Na lastnih nogah stati, kakor n. pr. narodna stranka stoji, tega ne morejo. Sodeč po denašnji situaciji, ne bodo se pri predstoječih volitvah za magistrat in za sabor narodni stranki kot političen kontrarium nasproti postavili. Za to so preveliki slabici. Denes se belodano vidi, kako puhlo, kako brez vse moralične moči je naše magjaronstvo. V istem položaji kakor Magjaroni, so denes Starčevičanci. Na gnojišči Rauchovega vladuhanja so rastle Starčevičanske gljive bujno in prebujo, in to je najbolji karakteristikon teh naših sektirarjev. Po nastopu Bedeković-Šuhajeve vlade jih je kar naenkrat zmanjkalo, voda jih je odnesla in vetrovi so jih razphali. — Razpis saborovih volitev se pričakuje vsak dan. Kot najzadnji obrok za saborovanje imenuje se prvi junij. Proračuni za leto 1872. morajo se na vrat na nos sestavljati, da bodo kot prvi vladni predlog saboru predloženi. Razen magistratov v Zagrebu in v Karlovcu se bodo obnovili ob kratkem tudi magistrat v Križevcih.

Narodna stranka ima upanje, da bodo povsod zmagača. Tudi Zagrebško pevsko društvo „Kolo“, ktero je Rauch tako grdo maltretiral bodo se vsled vladine dozvole zopet oživel. Brž ko ne, bodo za njim tudi Karlovška „Zora“ in Križevski „Zvon“ od mrtvih vstali.

Na željezniški progi Karlovac-Reka dela 20.000 ljudi. Zavoj velikih težav pa vendar ta proga pred jesenjo 1873. ne bo dodelana. Na Reki bodo željezniške gradnje še čez 10 milijonov goldinarjev stale. Izdelanje proge Št. Peter-Reka je pa, kakor se čuje, zopet prenehalo. Brž ko ne, ima ogersko kupčjko ministerstvo svojo kovarno roko v tem poslu.

guma ne izgube, da se na nje zanaša, kakor se smejo oni zanašati na vlogo, da vlad v Versailles in njenim rojalistom skoro drugačia ne ostane nego spomin njih pregh, Parižanom pa slava, da so Francosko in republiko rešili. Kaki duh veje med uporniki se razvidi iz tega, da so cerkvi Madeleine in Chapelle Expiatoire oropali, parižkega nadškofa deli v zapor z grožnjo, da ga vstrele.

Politični razgled.

Tihota v notranji avstrijski politiki še ni prestala in edini važni predmet časnikom je pretehati vsaki korak ministra Habertineka, ki je šel v Prago obiskat svojega tasta, fabrikanta Brosche-ta. Njegovi nazočnosti se pripisuje konfiskacija lista „Tagesbote aus Böhmen“ ter prorokuje, ka se bodo proti ustavovernim časnikom bolj strogo postopalo.

Volitve za hrvaški deželnih zborov bojoma maja meseca. Deželnih zborov pa začne zborovati 1. junija.

Poljski list „Gazeta narodowa“ piše o položaju Poljakov ter misli, da jim nikakor ne kaže po Potocki-jevem programu izvršiti spravo, bolje je se temu vpirati. Sedanji državni zbor bo, ker ne bodo niti sprave s Poljaki niti širje kompetence deželnim zborom dovolil, itak razpuščen in od prihodnjega državnega zborna bodo odviseli, koliko avtonomije se bo prisodilo Galiciji. Glavna mér gališkim poslancem je tedaj resolucija gališkega deželnega zborna itd.

Iz Bukaresta se brezjavlja, da je sovraštvo proti Nemcem čim dalje veče ter da je šlo pruskemu glavnemu konzulu Radowitzu že dvakrat na življenje.

Ruski vladini vestnik naznana da se je potrdila turško ruska konvencija, vsled katerih nima več veljavne pogodbe od leta 1856, tedaj da je Ruski število brodovja na črnem morju slobodno.

Med Bulgari in Grki v Macedoniji nastajajo prepiri, ker hoté Grki vse bulgarske knjige odpraviti iz bulgarskih šol. Sovraštvo med obema narodoma narašča in nadejati se je da se sovraštvo v nekterih krajih javlja dejanski. Ta položaj je popolnem enak položaju Slovencev z edinim razločkom, ka na Slovenskem menda ni tako žive narodne zavesti, da bi svoje pravice, če treba, tudi z orožjem branili.

Pred Parizom se še ni odločilo. Vojaki vlade v Versailles imajo še vedno Chatillon v oblasti, kjer so napravili baterije iz katerih streljajo na trdnjavi Issy in Vanves in v dolino Meudon-sko. Neprehaneni boj med baterijami obeh strank, vmes pa male praske, brez posebnega uspeha. Govori se, da se morebiti pogode in pomirijo, vsaj v Parizu se snuje mnogo shodov v tem smislu, kajti uporniki so zgubili veliko ljudi in pogum začenja pešati. Poročila iz Pariza pravijo: Vojaško stanje je nepremenjeno, a politično je nevarno. Jakobinci prevagujejo. Novi načelnik upornikov je Cluseret. Glavni list upornikov „Journal officiel“ priča oglas, v katerem prigovarja Parižanom, da naj po-

* (Razpisana služba.) Na c. k. viši gimnaziji v Ljubljani je razpisana služba učitelja extra statum za klasično in slovensko filologijo. Dohodki te službe se ravnajo po postavi 9. aprila 1870. Prošnje naj se po predpisani poti, stilizirane na c. k. ministerstvo nauka in prosvete, najkasneje do konca aprila 1871 pošljajo deželnemu šolskemu svetovalstvu kranjskemu.

* (Deputacija slovenska.) Iz zanesljivega vira vemo, da si nekteri slov. poslanci prizadevajo, deputacijo na Dunaj spraviti, ktera bi o administrativnih spremembah in nekaterih drugih narodnih željah pri ministerstvu govorila. Mi pozdravljamo ta korak na polji praktične nar. politike; kajti če ravno imamo mnogo političnih neizpolnjenih želj, ipak moramo se čem preje znebiti onih žuljev, ki nas najbolj tiščijo.

* (Uradniška spovednica.) Iz Radoljce se nam piše o ondotnih uradnikih: Okrajno glavarstvo: August pl. Wurzbach, okrajni glavar, tolča za silo kranjsko špraho po necem švabskem narečju, in še to ne rad. Jaborlegg, pl., komisar, govoril tržiško-kranjsko špraho, slovenski neume in ne zna, kakor je sam priznal. Miha Šorl, tajnik, govoril staro kranjsko špraho. — Okrajna sodnija: Jožef Lah, sodnik, govoril in piše slovenski. Heinrich Heine, pristav še kranjsko slabo tolča, pa tudi to ne rad. Anton Kolman, kancelist, govoril in piše za silo slovenski, vendar le kedr mora, in še takrat kolne. Karl Bruner, kancelist, govoril neko kočevsko kranjsko narečje in še to le za „špas“, slovenski mu je čisto tuje. — Davkarski urad: Franc Tavčar, referent, govoril kranjsko špraho, slovenski mu je „oslarja“. Jožef Šubic, davkar, govoril kranjsko. Jernej Jernej, pregledovalec, govoril kranjski. Janež Emil, asistent, ravno tako. (Opazka: Pri celem davkarskem uradu nimajo ni enega, kateri bi tudi najpriprostejši plačilni nalog pravilno slovenski izdelati mogel. To trdim iz skušnje in tudi lehko dokazem.) — Zemljisčna odveza. (Grundentlastungs-Commission): Komisar Jožef Dralček govoril slovenski, pisati ne zna. — Sequestracija: Erdman graf Pikkler, privandran Prus — se je naučil v desetih letih samo: „preklet hudič kranjski“ (!!!) — Čenilna komisija: Kalan govoril in piše slovenski. — Bilježnik Janez Prešern govoril kranjski, slovenski se naučiti nima zmožnosti — kajti je — —.

* (Bourbaki — Kuhn.) Naši bralci se gotovo

cilija; orglje v tej cerkvi pojó, kakor bi angelji godli.

Iz med posvetnih naj le omenim mestne hiše, biskopovega konvikta, ki je bogato in mojstersko delo, z lastnim gledališčem in katero ima enaki namen, kakor slovensko Alojzijevišče in taki zavodi, pa „Orphanotrophe“. Orphanotrophe je institut, kamor se jemljo sirote ne glede na spol in drugi otroci, pri katerih se razvida, da jih ne bodo mogli stariši primerno odgojiti; spolniti morajo šesto leto.

Podučujejo se v vših mogočih rokodelstvih in delih in ko odrasto, nimajo nobenih zavez in dolžnosti do zavoda. Tako si dežela stvari izvrstni in narodni obrtniški stan! Zato nahajaš mnogo olikanih, samostojnih mož med rokodelci in obrtniki, —

Gledališča ima mesto troja: dve zimski in eno letno. In v njih ne poslušaš „Petelinčkov in Zajčkov“ in takih „Hans Wurstov“, nego izbrane podučne igre. Od todi izhaja tako dobrski okus ljudstva v vseh slučajih življenja.

Kakor sem že omenil leži na severozahodnej strani močno sezidan grad. Stolp, ki je bil postavljen, s zdaj skoraj razsutim mestnim obzidjem, za časa go-

tiškega kralja Theodoriha, mu že daje podobo malega forta; na zapadnjem kraju ga obsega še širok zid in čez njega zijajo po okrožji bronasti volče. Grad so zidali še v petnajstem veku. Bil je stolnica tukajšnjih škofov, kateri so samovoljno gospodovali tukaj v srednjem stoletju; zdaj je aerarna lastnina in vojašnica.

Precej na prvi pogled, kadar vanj prideš, priča vse, da je v gradu kraljevala kedaj mogočnost in svitloba; se ve da je zdaj le senca nekdanje sijajnosti, da vse propada in gine. Samo zidovje stoji trdno, kakor kedaj in je s časom vedno bolj sivo, vedno bolj častitljivo.

Inter arma silent musae! — Govori se sicer o nekake vojaške umetnosti, katera je pa le negativna; ona je mačeha, ki uničuje in razdira, kar so njene svitle sestrice, ako se jih tako imenuvati sme, ustvarile. Vse stene, vse stropne, vsaki kot je v gradu umetniška roka naobrazila s pravekom, z mythologijo, narodno zgodovino in z mično idylo. Srce te boli vide svetinje srednjeveške slikarije tako temneti in giniti. Kake ideje, kaka celota! Ostre meje opazuješ v zadržanji, v izrazih, v vsakem gibljaju. Vsem oblikam so umeli slikarji vdihnuti toliko lepote, jih obleči v vabljivo mičnost

in po njih razliti velikost in gracio. V najmanjših delih se strinja harmonija; nikjer ni pomanjkljivosti, peg in prisiljenosti! In pa ta razlika v opravah in nošah, ta priprosti liš! Nisem gledal po svetu galerij, nisem občudoval Sikstinove kapelje, in vendar me te freske, v katerih vsakdanje vojaško življenje tako brezčutno in brezmišljeno strmi, vsigdar, kadar jih ogledujem, tako sladko božajo, tako čudopolno pretresajo. Vedno bolj se mi razkriva vizijska fantazija na čudovitih obrazih, vedno bolj žive se mi dozdevajo barve, vedno več življenja je v njih. — Kaka samopašnost, kaka mehkužnost stiska velikanu Samsonu ustnice, slepa in strastna razkošnost mu je na obrazih, ko otrpen in onemogli udov počiva ženski v naročji, kteri satanski ogenj šviga iz oči.

Pa Helios — kako zmagovalno stoji na dvokolnem zlatatem vozu! In njegovi žrebcii so iskreni, da bi v enem dnevi celi svet preleteli. Tam piskajo pod cedro rudečelični, brezskrbni pastirji; v mraki poleg morja rahlo prebira krasna Napolitanka strune — oh ta prikaz, to poželjivo črno oko! Sem ter tje se čudiš grškim bogovom in junakom v basreliefi. Vse kar gledaš, je resničnost, mir, življenje. (Dalje prih.)

še spominjajo francoskega poveljnika Bourbaki-ja, ki je, kakor bi trenil, popustil prejšnjo vojskino polje, se obrnil na izhodno stran, da reši Belfort ter Prusom pretrga zvezo z domovjem. Da se mu posreči, gotovo bi se bilo Prusom neizmerno slabo godilo in misliti ne moremo, kako bi bili prišli iz Francoske nazaj. Kakor pišejo pruski listi, je doteden črtež naš minister Kuhn ustavil in ga posal Gambetti. Če bi tedaj Diogen kedaj s svetilnico po Avstriji iskal generala, bi vsaj Kuhna našel.

* (Rojanska čitalnica) napravi 16. t. m. veliko besedo z deklamacijami in petjem, tudi se bo igrala igra gospoda Raič-a: „Samo, prvi slovenski kralj.“ Dohodki te besede so namenjeni s povodnjo zadetim nesrečnim Dalmatincem v pokrajini Nareteve. — Vstopni listki se dobivajo v tržaški in rojanski čitalnici po 50 novcev.

* (Vranska čitalnica) bode dne 10. t. m., t. j. na velikonočni ponedeljek obhajala slavni god čast nega uda J. J. Strosmajara, jugoslavenskega melenata. — Za ta večer je, kolikor mogoče, zopet vse pripravljeno, da se slovesnost dostoju poveliči. Biti ima: govor, znanstveno prednašanje, petje, deklamacije, umetne igre na glasoviru in kakor veli načrt, tudi tombola.

* (Laška čitalnica) napravi na velikonočni ponedeljek veselo igro v treh dejanjih s petjem: „V Ljubljano jo dajmo.“ Po igri bo ples.

Glasovi izmed občinstva.

(Za zadržaj in obliko tega predela ne prejemamo nobene odgovornosti.)

Čitali smo v „Celovčanki“ Nr. 58 od 11. marca t. l. dopis pod naslovom: „Stanje v dekaniji spodnjega, Roža“ in na celu dopisa med drugem te-je besede: „More se lagati, pa se ne sme lagati.“

Ne delamo za to odgovorno slavno vredništvo „Celovčanke“, vzel jo je za golo resnico — tudi ne oponašamo nikakor ne dopisniku (poznamo ga pa dobro, kakor se godež hitro spozna po svojem goslanju) zarad posmehljivega njegovega napadanja; zakaj ni ga bilo takrat pri javnem shodu v Dolih, poslušal je mogoče le na kakega poročevalca, ki je slovenskega jezika bil ravno toliko zmožen ko on, in na njegovo besedo slepo vzel za resnico. Da se je dopisovalcu obesila debela laž, ki se je potem po „Celovčanki“ javno trosila med svet, mu ne moremo toliko zameriti, saj, kakor je znano, bilo je od nekdaj to veselje njegovo; pa naravnost moramo odvrati, kar se podtika znanemu Andreju, ki je z državopisno knjigo v rokah mirno govoril o avstrijskih financijskih.

Dalje loti se dopisnik moža, ki ga osebno spoznajemo, mladega duhovnika iz Celovca, kakor da bi bil on krajno šolsko svetovalstvo v Borovljah strastno napadal in ga obdolževanje popisoval, kakor da bi on izneveril otroke v šoli. Kar s tim trdi dopisovalec, je grda laž; zakaj doteden govornik je govoril o šolah, zlasti o šolah po Slovenskem, sploh o nevarnosti za katoliške šole, on ni v misel jemal nobene šole, nobenega kraja po imenu, celo tedaj ne borovljške šole, ali pa ktere koli v okolici, on ni govoril takih besed, da bi bil kdo moral in mogel misliti ž njimi na borovljško ali kako drugo šolo blizu. Natvezal je dopisovalcu to kak preširen ptiček ali pa ga brez vsega namena prevaril kdo, ki ni razumel govorja. Naravnost tajimo, da bi bil oni duhovnik le količko v misel jemal krajnega šolskega svetovalstva v Borovljah, ki šteje izvrstne, od nas spoštovane može. Tako napadati ni naša šega; borimo se očitno in pošteno — čeravno nas dopisovalec imenuje neko stranko („Clique“), ki se peča s nepoštenim rokodelstvom; tako žlobodranje in šarlatanstvo nas nikakor ne ostraši; za svitlobo, svobodo in napredok poganjamo se tudi mi, mogoče, veliko odkritosrečni in z večim žrtvovanjem kakor oni tako liberalni dopisovalci, saj svesti smo si, da še nikoli nismo po vetrju obračali svojega plašča. Čemu tedaj protiti postavo itd., čemu to ropotanje in klepetanje à la Don Quixote?

Ali mar naj bodoemo tudi mi tako hudobni, in rečemo po pesnik Heinovi Šegi: „kjer koli je zbrana

peščica Nemcev (tukaj še toliko ne) in jim kdo od daje povzdiguje svojo pest, hitro kličejo za policijo — policijo —.“ Damo tedaj one besede: „More se lagati ali ne sme se lagati,“ dopisniku s tem nazaj, da le obžalujemo, da se je po kakem predzrnm blebetalcu tako napačno dal podučiti in tako debelo nesramno laž raznesel med ljudi. Mi nismo vojšaki (kakor piše), ki se splašijo pred bojnim šundrom; poštenemu bojevanju se nikoli ne bomo ogibali, — da bi se plašni umaknili pred kakim c. k. polit. komisarjem, tak fanatizem (ali kakoršni drugi) ne bode nikdar navdajal in vodil naše društvo, dokler bode obstalo. Ali poštene, moške, proste in odkritosrečne besede tirjamo tudi mi pošteni, odkritosrečni možje; te besede tirjamo tudi za naše in v našem društvu. Tudi mi spoštujemo postavo, dokler obstoji, pa iz tega ne sledi, kakor da bi ne smeli postavno se poganjati in truditi, da se prenaredi postava, ki nam ni ugodna.

Gospod dopisovalce! čemu napadate vso dekanijo spodnjega Roža, tako saj je napis Vašemu dopisu; moj bog! dekanija vsa je na tem katoliškem društvu tako malo kriva, kakor Vi sami, da se je znajdla štupa za krof. —

Konečno prosimo g. dopisovalca, naj se pri svojih javnih dopisih ne zansa na prazne besede kakega hudoira, ampak če se nauči slovenskega jezika, naj z lastnimi uesi pride poslušat govore pri katoliškem društvu. Mi smo ja katoliški, Slovenci in zvesti Avstrijanci z dušo in telesom, ljubimo tudi svobodo, svitlobo in napredovanje, pa žalibog da imamo celo drugačne pojme, kakor ravno g. dopisnik, ktereča ob enem prijazno prosimo, naj nam prizanese, če njegovo literarno rbo, ker primanjkuje nam časa in prostora, nismo razdiali od besede do besede.

V imenu družvenega odbora

Simon Muden.

Na Dolih, 13. sušca 1871.

Iz Celja.

Pretekli ponedeljek smo imeli posebno slovesnost, katero zabilježimo z veseljem. Skazala se je namreč obč spoštovanemu mestnjangu gosp. Jos. M. Wokann-u, posestniku glazute Rakovec nad Šoštajnom za njegove izvenredne zasluge na kmetijskem polji zasluzena odlika in se mu oddala velika zlata društvena svinčina od strani štajarske kmetijske družbe. Vse zasluge tega moža naštrevati ne pripušča prostor, opomniti pa moramo na po njem vpeljano pankertovanje kuruze, o čemer so tudi „Novice“ pisale, na podružne razstave, na njegovo delo o kukeu (borkenkäfer), na njegova prednašanja in slednjič na pričetno pogozdenje okolo 100 oralov pri glazuti Rakovec, kar mu je prizadelo mnogo muje, a bo potoncem prineslo obilno korist

Kakor je podučljivo ž njim občevati, tako je razveseljivo prehoditi njegova posestva, ker se na njih sprevidi, kaj delo v zvezi znanstvom in vednostjo zamore, kaj naša zemlja rod.

Te vrstice naj mu bodo znamenje, da tudi slovenski narod pripoznava njegova blagodejna prizadevanja.

Dunajska borsa 7. aprila.

Enotni drž. dolg v bankovcih	58 fl	30 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	68 ,	5 "
1860 drž. posojilo	95 ,	80 "
Akcije narod. banke	7 ,	24 "
Kreditne akcije	260 ,	50 "
London	124 ,	0 "
Srebro	122 ,	60 "
Napol.	9 ,	98 "

Listnica vredništva.

G. Valentinič v Šoštanji: Kar sem pisal, sem pisal in bom vedel zagovarjati. Mi dva se srečava le pred sodnijo. Operite se tam. „Slov. Narod“ Vas ne bo opiral proti svojemu boljšemu prepričanju. — Gg. poročevalcem iz čitalnic: Oznanila in poročila čitalniška radi tiskamo, samo prosimo, naj se pišejo kolikor mogoče kratko in lapidarno.

Naznanjam slovenskim rodoljubom, da je danes ob 5½ urij zjutraj umrl občespoštovani čitalniški ud, gospod

Anton Pirš,

nadučitelj v pokoju in posestnik na Vranskem,

79 let star, ki je bil široko poznan kot izvrsten učitelj, iskren rodoljub in prijatelj občnega napredka.

Bog mu daj diko nebesko!

Od narodne čitalnice vranske, dne 5. aprila 1871.

Odbor.

Prosimo pozor!

Že mnogo let skušen najboljši pripomoček za kašelj, hripavost in suha usta pri govorjenju, je gumi s sladkorjem. Iz tega narejene gumi-bonbone, škatljico za 20 kr. prodaja (11)

F. Kolletnjig v Mariboru.

T. Rochel & Comp. v Gradcu.

Pisanke !!

v obliki biserov, zlatnine in srebrnine se dobe v največi raznosti pri ??

August-u Thiel-u,

na primer: nad 100 brillantnih in rutinih prstanov od gold. 15 do gold. 200. — Več kot 1000 zlatih prstanov, garnitur in uhánov itd.

Celo popisavanje moje zaloge, ktera je kakor znano velikanska, bi slavno občinstvo le utrudila, vabim tedaj vsacega, da se osebno pri meni prepričati blagovoli.

AUGUST THIEL

lastnik prve in največe zaloge biserov, zlatnine, srebernine in kineškega srebra za spodnje Štajersko v Mariboru,

v gospodskih ulicah v Pajerjevi hiši.

(3)

Opomnim še, da moje pisanke niso vse enake, ampak da ima vsaka svojo posebno obliko ter da jim po množih letih ostaja še vedno velika notranja vrednost.